

Am încredințarea că o femeie-mamă poate muta munții din loc în numele maternității ce o bântuie și chiar să scrie o carte plină de emoție, fără ca vreodată să fi plănuit un asemenea gest. Căci până la urmă, concentratul volum de memorii al Piei Degermark este scris din pricina unei complicații a sentimentelor materne: „Mă umple de iubire scrisul acesta, fiindcă este nu numai spre binele meu, ci implicit spre binele copiilor mei.” (p. 14)

Pia Degermark debutează în literatura suedeză la 57 de ani. Recunosc, numele său nu mi-a spus nimic când am luat de pe raft ediția românească a scrierii, apărută la Humanitas, beneficiind de o copertă atât de...suedeză. Ajunsă acasă, am dat un search pe Google ca să aflu cine este autoarea. De pe prima pagină deja, descopăr că numele său se leagă de filmul lui Bo Widerberg, „Elvira Madigan”. În secvența de pe internet, o tânără solară, cu o incredibilă profunzime a privirii, aleargă după fluturi într-o vară suedeză cum numai un iunie în provincia Skane poate oferi. Un erotism desăvârșit, insidios, alături de un bărbat superb, tot suedez, brunet, un dejuner sur l' herbe care prefațează o moarte, și totul pe muzica de pian și de orchestră din concertul cu nr. 21 de Mozart.

Prima impresie a fost că am ratat ceva foarte frumos necunoscând până acum filmul în care debutase, și ce debut!, Pia Degermark. Iar a doua, și mai percutantă, era că Brigitte Bardot n-a avut niciodată charisma acestei lolite suedeze care este capabilă în secunda unu să fie ingenuă, iar în secunda doi profund tragică. Gabriel Liiceanu are perfectă dreptate să se declare fascinat de pelicula lui Widerberg, căci Pia Degermark în rolul Elvirei Madigan este ceva ce retina nu mai poate uita vreodată. Și toate acestea nu doar pentru că tânăra actriță ne apare atât de feminină, de profundă și de atrăgătoare, ci și pentru că filmul acesta de referință cuprinde o legendă adevărată. El a fost făcut în condiții de suprem huzur emoțional cu o echipă totală de unsprezece oameni, într-o provincie suedeză edenică... ce vremuri cinematografice, nu-i așa? Vraja peliculei vine mai ales din prestația Piei, care avea pe atunci nici 17 ani, nu mai filmase niciodată, iar în vara în care s-a turnat filmul ea nu joacă, ci îmbracă rolul ca pe o epidermă, îl trăiește. Nu doar că de la primul sărut cu Thommy Berggren este străpunsă de dorință, nu doar că se iubește cu el înafara spațiului de filmare, dar atunci când se pregătesc de sinucidere, Pia moare și ea în realitate puțin: "Lacrima (din film n.n.) era cu totul și cu totul autentică, nici măcar nu mi se ceruse. Eram tristă, sufeream și de aceea era cât se poate de normal ca lacrima să stea și să aștepte acolo, în colțul ochiului. Trebuia să murim amândoi." (p. 38)

O dramă rimbaldiană se derulează pe ecranul irișilor de o nuanță albastru-verde ai ochilor tinerei femei care presimte deopotrivă moartea meteorice sale cariere de actriță. Cine a fost Pia Degermark, dincolo de acest film? Cartea sa de memorii o spune cu onestitate. S-a născut într-o familie bogată, la Stockholm, avea ușile deschise în familia regală, cu al cărui prinț moștenitor dansează la Storlien. Nu visează la a deveni actriță. Învăță foarte bine la un liceu particular și este educată să ajungă o doamnă, mamă de familie, după ce va termina preconizata școală de traducători de la Geneva. Dincolo de toate acestea, se simte tristă și neiubită, pe un fond de extremă sensibilitate emoțională. La șapte ani, îi scrie învățătoarei sale despre visul ei când va fi mare:

„Vreau să fiu bună, mai bună, cea mai bună, deșteaptă, mai deșteaptă, cea mai deșteaptă, iubită, mai iubită, cea mai iubită.” (p.17)

După ce în 1966 face filmul Elvira Madigan, în 1967, i se decernează Palme d'Or - ul pentru cea mai bună actriță a filmului european. După vara miticei filmări, Pia s-a întors la internat, toamna, și în scurt timp pierde cincisprezece kilograme. Rigiditatea sistemului o face să resimtă o fractură emoțională insuportabilă, transpusă în anorexie. Cu mari eforturi de voință, după un an, revine la o greutate acceptabilă. Se va căsători de tânără cu fermecătorul Pier A. Caminneci, moștenitorul concernului Siemens, și va trăi câțiva ani binecuvântați, iarna pe cele mai exclusiviste pârtii de schi cu un factotum în urmă purtând pahare cu șampanie, vara la Villa Trinacria de lângă Cannes. Dar binecuvântarea financiară devine în scurt timp apăsătoare, continua vânare de distracții o frustrează. Divorțează, după ce soțul devine alcoolic, dar în urma acestui gest își pierde fiul, pe Cesare.

Retrospectiv, ea înțelege că n-a știut niciodată ce sunt angajamentele familiale pe viață. De copilă a asistat la viața amoroasă dublă dusă de părinții săi. Dezordinea alimentară era refugiu

lipsei de certitudini emoționale. La șapte ani, dusă la școala de balet, constată că are mai multe kilograme decât restul fetelor. Mama nu încetează să pună presiuni asupra ei pentru că a fi slab înseamnă a fi frumos, nu-i așa? Ajunge să stea o lună la Spitalul de copii Prințesa Lovisa pentru un regim de slăbire. Este o perioadă traumatică și carcerală, imortalizată în imaginea unei fete care strigă zgâlțâind zăbrelele metalice „la-mă!” iar în schimb mama îi răspunde cu un tot mai îndepărtat sunet de tocuri ale unor insuportabil de eleganți pantofi.

Din spaima de a nu fi demnă de iubire, precum și din trauma abandonului, Pia Degermark ajunge la cele mai greșite alegeri în privința bărbaților din viața sa. În jurul vârstei de patruzeci de ani devine a doua oară mamă, dar după patru săptămâni, Asistența Socială îi ia fiul pe motiv că nu îl îngrijește corespunzător. Acum va atinge culmea decăderii fizice, dorul de fiul său afundând-o și mai mult în droguri: „După noaptea aceea la hotel am rămas fără adăpost, fără un punct fix, și continuam să sar pe piciorul stâng, sprijită în cârje. Era luna decembrie și un ger cumplit afară. Puroiul curgea fără oprire din piciorul drept și trebuia să schimb bandajele de două ori, chiar de trei ori pe zi. Se întâmpla uneori să am norocul să pot dormi pe jos în bucătăria unei cunoștințe. Alteori n-aveam noroc și înnoptam pe dușumeaua de piatră a spălătoriei dintr-o clădire părăsită(...)” (p. 197)

Miza cărții este iertarea. Căci în ultima pagină a memoriilor își face apariția un înalt funcționar suedez care îi transmite Piei Degermark că în urma unor reevaluări s-a constatat o abuzivă despărțire a mamei de fiul său Robbin, Statul asumându-și autopenalizarea pentru cei treisprezece ani de nedreptate impusă celor doi. Căci, da, nici măcar Suedia nu este un paradis legislativ, așa după cum nici actrițele tinere, fermecătoare și premiate nu ajung prințese, ci au șanse mari să cunoască excluderea și opropriul, singurătatea și boala. Toate acestea din motivul simplu că aceasta nu este cea mai bună dintre lumile posibile, dar ea rămâne singura pe care o avem la îndemână ca să putem trăi măcar o vară limpezimea unor stări precum privirea Piei-Elvira din filmul lui Widerberg. Cartea transmite prin mărturia faptelor trăite că iubirea este singura care poate modifica lumea, unica forță care nimicește răul. Iar când răul dispare, se risipește și frica.

Scris de Anca Giura

Sursa: Bookblog.ro